

Příloha č. 1 – Ukázka přepisu rozhovoru s učitelkou 1. ročníku

Jména učitelů, dětí a institucí byla pro zachování anonymity pozměněna.

Otázka: Jaké je složení třídy - kolik tam je dětí a kolik z nich má podle tebe nadání a kolik z nich má diagnostikované nadání?

Odpověď: Mám 17 dětí, nadané dítě tam mám jedno. A diagnostikované to zatím nemám, nijak.

Otázka: Tak jak víš, že je nadané?

Odpověď: Vzhledem k tomu, že je v první třídě a počítá v matematice příklady třeba pro šestou třídu, tak je to, řekla bych, dost zjevné. Taky mluví plynule třemi jazyky. Bez problémů čte. Po té intelektuální stránce je úplně jinde, než děti v jeho věku. Myslím si, že ještě někdo z těch ostatních dětí může mít nadání, ale ne tak zdatně, jak třeba Adam. Takže jsou nad tím průměrem v té třídě, třeba v matematice zrovna. Ale zase ne tak moc, zvládají třeba matematiku jako konec první třídy, začátek druhé třídy. Což jako jsou to nadané děti, ale neřekla bych, že tak výrazně, jako třeba Adam. Zatím taky jako nadanější se jeví Michal. Ale je podle mě hrozně složité, vidět tu škálu toho, kdy je jako už to dítě nadané a kdy ne. Jo, třeba u Adama je to úplně absolutně zjevné. U Michala si myslím, že se to třeba může srovnat. V průběhu pár let. A nemusí. Ale zatím nejsem schopná to takhle určit. Hlavně já to určuju nějak pocitově, nebo z toho, co vidím. Ale já k tomu nemám žádné diagnostické metody.

Otázka: A chtěla bys, aby byl Adam diagnostikován poradnou?

Odpověď: Myslím, že by měl mít papír z poradny, ideálně, abych na něho měla i asistenta, protože si myslím, že ho potřebuje. Já nejsem schopná rozvíjet ho tak, jak by potřeboval. V jednom člověku na to nemám kapacitu.

Otázka: Můžeš, prosím, popsat stručně svůj vyučovací styl? Co je pro tebe ve výuce důležité?

Odpověď: Já mám ráda, když jsou to aktivity, které ty děti baví a můžou si tu látku nějak víc osahat. Nemám ráda frontální výuku. Takže většinou vymýšlím různé hry a tak. Občas je potom těžké je nějak zklidnit. Protože se často stane, že se to úplně rozjedete. Snažím se, když to jde, mít různé úrovně v dané probírané látce. Aby měly děti připravené, co můžou dělat, když se potřebuju věnovat ostatním dětem. Třeba příklad u sčítání a odčítání, když to kluci chápou, tak je úplně jedno, jestli mi počítají při stovku nebo do tisíce. Prostě to zvládají úplně v pohodě. Takže jim vymýšlím úplně jiné věci. Třeba jim dávám bludiště.

Otázka: A kdybys měla říct tři až pět bodů, co jsou tvoje hodnoty ve výuce, na co dáváš důraz?

Odpověď: Asi nějaké pochopení toho, co povídám. Abych jako fakt věděla, že to chápou a jsou schopni to jako aplikovat. Za druhé určitě to, že není špatné, že dělají chyby, ale je důležité, aby uměly chybu najít zpětně a uměly se z toho poučit. To je pro mě asi dost důležité. A Aby byli kreativní. Mám ráda, když vymýšlejí i svoje věci, které třeba mě by v životě nenapadly. Taky aby se hýbali v těch hodinách. Mně přijde, že to potřebují hodně, takže to něčím prokládat. Taky aby byli schopni vyřešit nebo pochopit nějaké konflikty. Nebo se z toho třeba poučit a tak. Ne jako abychom byli všichni kamarádi, ale prostě aby se naučili fungovat v kolektivu. Aby věděli, že třeba nemusí být s každým kámoš. Nebo že se jim nemusí líbit všechno, co jim řeknu, ale nemusí se začít vztekat.

Otázka: Jak si myslíš, že ta tvoje výuka vyhovuje dětem ve třídě?

Odpověď: Myslím si, že ne úplně všem to vyhovuje. Ono je hrozně těžké vyhovět všem prostě dětem ve třídě. Je to prostě první třída. Takže někdo je dřív unavený, někdo už má hlad, někdo potřebuje tady tohle, někoho to nebaví. Ale jako jo, myslím, že se snažím, aby to bylo různorodné, aby si tam každý našel vždycky aspoň něco, Ne vždycky se mi to povede.

Otázka: Jak žáky hodnotíš?

Odpověď: Hodnotím asi jako všichni ostatní. V pondělí si píšeme do deníčku čtyři týdenní cíle, z češtiny, matiky, angličtiny nebo člověk a svět a jeden si volí samy. Na konci týdne si to pak děti samy vyhodnotí. Já k tomu všem lepím komentář. Píšu měsíční hodnocení z češtiny a matematiky, snažím se zohlednit, jak se děti posunuly. A pak pololetní vysvědčení, to dělám podle toho, jak je to stanovené.

Otázka: A z jakých výstupů hodnotíš?

Odpověď: Pozoruju děti v hodině a pak se koukám do jejich pracovních sešitů a různých pracovních listů.

Otázka: Jak bys zhodnotila svůj vztah k nadaným dětem? Jaké máš pocity, když se řekne nadané dítě?

Odpověď: Můj vztah je bivalentní. Ve smyslu toho, že jednak mohou být děti prospěšné pro kolektiv, protože toho mají spoustu co předat, na druhou stranu je to spousta práce pro učitele a je náročné to dítě udržet v běhu tak, aby bylo spokojené.

Otázka: Jak nadání vnímají rodiče Adama?

Odpověď: Mně přijde, že ho vnímají tak, že je extrémně nadaný. Což je. Každopádně mi přijde, že hodně opomínají tu nějakou jeho sociální stránku. Všechny jeho problémy se snaží tímto omlouvat. Teď už mi to třeba přijde trochu lepší. Chodí i na kroužky matematiky o víkendech a podobně. Hodně ho rozvíjí v tom jeho nadání. Ale já vidím, že by potřeboval podpořit v jiných věcech. Jako třeba, že si po sobě umí uklidit, že třeba ví, že nemá bačkory. Takže věci, které prostě zvládají děti ve školce. Přijde mi, že rodiče to moc neřeší. Rozvíjí ho jenom v tom, co mu jde.

Otázka: Jak často komunikujete s rodiči Adama?

Odpověď: Dost často. Jako třeba určitě jednou týdně jsem s nimi v kontaktu. Ať už jako písemně, nebo prostě telefonicky. Spíš písemně. Většinou, když se něco stane.

Otázka: Už jsme se bavili o tom, jak jsi zjistila, že je Adam nadaný. Je ale něco, co se mu naopak tolik nedaří?

Odpověď: Co mu nejde, je třeba psaní - jemná motorika. Nebo obecně motorika. Přijde mi, že nevnímá úplně svoje tělo. Třeba když je tělocvik a má udělat dřep, tak prostě on udělá nějaký úklon. Moc neví, kde má nohy, kde má ruce, kde má hlavu. Téměř nikdy mít kolem sebe uklizeno na stole. A přijde mi, že to je pro něho hrozně těžké. On jakmile se ponoří do nějaké látky nebo do činnosti, tak on absolutně nevnímá nic kolem sebe. Takže většinou má kolem sebe nepořádek. A ruší tím ostatní. Není schopný vydržet v klidu. I když píše, i když počítá, tak různě stojí, pobíhá u toho, obíhá ten stůl. Většinou ani neví, kde má věci. Jakože to zapomene, protože to někde odhodí, protože přemýšlí nad něčím úplně jiným. Taky mi přijde, že je pro něho hrozně těžké chápat ostatní děti. Že on jak funguje na tom, že má nějaký řád a systém, tak chce po všech, aby ho dodržovali. Nedělá mu dobře, když třeba vyjdem z nějaké rutiny. I když mu to odůvodním, tak on je z toho nervózní a jde vidět, že prostě potom tu hodinu nefunguje úplně dobře. Takže nereaguje na změny, tomu nevyhovuje vůbec. A potom nechápe ani ostatní děti. Nebo to, že třeba nějaké jiné dítě něco nechápe, tak pro něho je hrozně složité. To je jako pochopit, že třeba já potřebuju to těm dětem znova vysvětlit, tak on jako se rozčiluje. Vlastně mu vadí, že nejdeme dál. Také mi přijde, že nemá žádné kamarády. Je to pro něho hrozně těžké se s někým bavit. Takže se baví spíš s dospělými. A když už se baví s dětmi, tak se většinou jako hrozně rychle s nima pohádá. No, a pak neumí vůbec fungovat v kolektivu. Neumí prohrávat, neumí komunikovat. A neumí ovládat vztek. Hrozně rychle vybuchne. A je hrozně těžké ho nějak jako zklidnit a vrátit k práci. Někdy to třeba vůbec nejde.

Otázka: Jaké metody a přístupy využíváš pro práci s nadanými dětmi? Co se ti osvědčilo?

Odpověď: No tak co se týče jakoby té hodiny, tak vždycky mám připravené něco, co vím, že ho bude rozvíjet a je to jakoby na jeho úrovni, což je třeba ale pro mě náročné to potom zvládat. Protože já, když mu nachystám nějaké příklady jako z Koumáka, a pak tam mám děti, se kterými něco dělám, tak on potřebuje samozřejmě moji pomoc a ne vždycky jsem schopná tam být tak, jak potřebuje. V tom vidím docela problém. Ještě si myslím, že kdyby měl asistenta, tak je to jako dobrý pro všechny. Co se týče chování, tak máme lístečky, kam vždycky ráno zapíšu úkol na ten první i na druhý blok a za to potom dostane razítko podle toho, jak to splní. Teď už si to pamatuje, a tak už to ani nepíšeme a dostává jenom razítka, když to zvládne.

Otázka: A co je třeba ten typický úkol?

Odpověď: Třeba zvládnou soustředěně psát v písance deset minut třeba, protože vím, že pro něho to je prostě problém, že u té písanky musí sedět, být srovnaný, což mu nejde. Když to má jako úkol, tak mi přijde, že mu to jde mnohem líp, protože ví, že za to dostane razítko a za dvacet razítek mi může vymyslet příklad, který mu potom musím předvést, jak spočítám. Takže z toho má radost. A za desáté razítko mi může říct nějaký vtip. A já jemu.

Otázka: A třeba v těch předmětech, jako je tělocvik, kde je slabší, tam mu nabízíš nějakou podporu?

Odpověď: Tam má mnohem víc mojí pozornosti, protože mu to moc nejde, jako třeba chytat míč nebo házet. Přijde mi, že se mu věnuju mnohem víc než ostatním dětem. A je teda fakt, že když vím, že to je něco, u čeho už se začíná vztekat, tak mu prostě řeknu, ať to nedělá. Nebo ať si odpočine, protože vím, že to eskaluje a za chvíli to dojde k tomu, že vybuchne a potom už s tím neudělám vůbec nic. Pozorovala jsem, že v tom tělocviku je pro něho hrozně důležité, jestli je teda najezený nebo ne. Což mi nejdřív úplně unikalo. Když je najezený, tak je v pohodě. A když má hlad, tak prostě v tom tělocviku není schopný fungovat. Ani vnímat. Takže vždycky zkontroluju, jestli se teda najedl. Přijde mi, že on zapomíná na takové nějaké tělesné svoje vlastní potřeby. Nevnímá to tělo, takže potom je třeba protivný nebo unavený, ale on to není schopný říct nebo to vnímat. Víš, ostatní děti mi řeknou, že já už jsem unavená,

já už nemůžu. On to neví. Nebo mi neřekne, že má hlad. A ve tom tělocvíku myslím, že to je jako alfa omega. Aby byl najezený.

Otázka: Je někdo, na koho se obracíš, když si nevíš rady? Nebo někdo, s kým spolupracuješ?

Odpověď: Na poradě s vámi. Vždycky to teda řeknu. A asi i s Dášou jsem dost spolupracovala. Ta mi dávala spoustu tipů. I knížky o těch nadaných dětech. No a jinak asi Zorka. Ona mi poradila i ty lístečky a fakt to jako funguje. To bylo fajn. Mně by to třeba nenapadlo. A myslím, že i asistentku na matematiku bychom do toho mohli zamnout. Ona ho má teda v ty čtvrtky. A vždycky mi řekne, kde v matice jsou. A často mi i připraví třeba něco, co ví, že ho bude bavit a že to spolu dělali. Ale je to jako samostatná práce. Víš, jako že s ním nemusím být úplně nutně jako pořád u toho. Většinou se poradím, když se objeví zase něco nového. Což je u něho jako často.

Otázka: Jak ty se cítíš připravená a kompetentní na tu práci s nadanými dětmi?

Odpověď: Moc ne. Necítím. Jako fakt... Je to pro mě hrozně náročné. Pro mě bylo hrozně těžké ho vůbec pochopit. Pro mě byl hrozně specifický. A věřím, že to tak bude mít každé to nadané dítě. Že bude úplně jiné. A je fakt, že jako jsem z toho vyčerpaná hodně.

Otázka: A co by ti pomohlo?

Odpověď: Asi jako nějaký asistent, přímo pro něho. Někdo, kdo jako bude mít možnost se mu věnovat. Protože já nemůžu. On totiž vyžaduje spoustu pozornosti. Oproti těm ostatním dětem. I těm, co jsou lehce nadprůměrné. Ty jsou schopné pracovat samostatně nebo tak. Ale Adam ne. A možná nějaká jednoduchá metodika. Něco jako Jak na Adama. Knížičky mi spíš daly jenom takový vhled do toho obecnějšího - že každé dítě to má jinak. A musím říct vlastně, že i ti rodiče mi docela pomohli. Poradila mi, že když s ním budu mít nějaký problém, tak že mu prostě můžu dát jako počítat příklady. A on se fakt jako uklidní. Což jako fakt je pravda

Otázka: Co myslíš, že pro nadané žáky dělá škola?

Odpověď: Myslím, že by mohla více podpořit učitele, kteří mají nadané žáky ve třídě.

Otázka: A jak?

Odpověď: Asi aby byli schopni s ním řešit nějaké situace, kdy já tam jsem sama a prostě ho nezvládám, nebo je to náročné, tak kdyby si s ním třeba promluvil někdo, jako kdo je k tomu kompetentnější víc než já. Taky nevím, jak mám ostatním dětem ve třídě vysvětlit, že Adam chodí na některé hodiny někam jinam a má takovou speciální péči.

Otázka: A kdo je podle tebe ta kompetentní osoba?

Odpověď: Třeba nějaký psycholog. Jako sice my to řešíme na poradě, ale to jsou jenom takové obecné rady. Nebo i nějaké ty sociální dovednosti - já moc nevím, jak ho mám úplně rozvíjet konkrétně. Taky by se mi líbila podpora, že by přišli, koukli, jak reaguje, jak funguje, co dělá a pak mi k tomu dali nějakou zpětnou vazbu, nebo si ho třeba i vzali samostatně a pak by mi něco k tomu řekli, tak si myslím, že by to bylo fajn.

Otázka: Jaké koncepční změny z hlediska práce s nadanými žáky by škola mohla udělat?

Odpověď: No to je hrozně těžký na to odpovědět. Já asi nevím. Konkrétně třeba u Adama si myslím, že žádné. Já bych asi ani nechtěla, aby přeskočil ročník, protože on to nezvládne sociálně, podle mě. Já si třeba myslím, že pro dítě jako Adam, by byla ideální nějaká škola, kde jsou nadané děti. Protože si myslím, že by si tam jednak našel kamarády, byl by víc socializovaný, protože tady mi přijde, že se sám musí cítit mimo. A myslím si, že bude hodně vyčnívat a že to bude hodně vidět, až vyroste. Tak toho se třeba bojím.

